కథ రాస్తున్నాను.

* *

మా స్నేహితుడి తాతగారొకరు పోతే నిన్ననల్లా ఆయన అంత్యక్రియలలో పాల్గొనడంతో సరిపోయింది.

ఆయన నిండా నూరేళ్ళు బతికి పోయినట్టు గొప్పగా చెప్పుకున్నారు మా స్నేహితుడి ఇంట్లో అందరూ.

కాబట్టి 1875 ప్రాంతాల పుట్టి ఉండవచ్చును.

* * *

“ఇది వార పత్రికకి వెళ్ళే కథేనా. లేక ఏదైనా జీవిత చరిత్రగా అచ్చువేయించదలిచారా?” అన్న మాటలు విని కలాన్ని ఆపు చేశాను.

నేను కథ రాస్తూంటే ఖాళీగా ఉన్నా, పనిలోఉన్నా అప్పుడప్పుడోసారి వచ్చి, కొంచెం వొంగి రాస్తున్నది చదివి, ఏదో మాట్లాడి వెళుతూ ఉండడం మా శ్రీమతి దుర్గకి అలవాటు. నా కార్యస్థానం అయిన ఈ గదిలో ఇంట్లో వస్తువులు కూడా వుండడంవల్ల ఆమెని రావద్దనడం కుదరదు.

ఇప్పుడు ఆమె చేతిలో బోర్న్విటా డబ్బా వుంది.

“బోర్న్విటా బదులు కొంచెం టీ....” అని నసిగేను.

“ఇప్పుడు మీకు బోర్న్విటాలూ, ఆల్ఫాబీటాలూ, రీటా హేవర్త్‌లనీ ఎవరిస్తారు? ఇది కందిపప్పు డబ్బా.”

“రక్షించేవు ఇహ నువ్వడిగినదాని మాట-”

“ఆఁ?”

“ఒక వ్యక్తి ఆర్థిక విజయాన్ని చిత్రించడం నా ఉద్దేశం. ఆ దృష్టితో ఆయన జీవితాన్ని చూసి కావలసిన వివరాలను మాత్రం రాస్తూ పోతాను. చాలా చిన్నకథే అవుతుంది.”

“ఏ గొలుసు హోటళ్ళ గుత్తదారునో, ఏ మిల్లుల సముదాయపు యజమానినో పట్టుకుంటారు కాబోలు. కథ ఎక్కడ జరిగినట్టు రాస్తారు బొంబాయిలోనా, మద్రాసులోనా?”

“రెండూ కాదు- మన ఊరి లాటి పట్నమే. దాదాపు రెండు లక్షల జనాభా వున్న ఊరు. కొంతవరకూ పల్లెటూళ్ళా నడుస్తుంది. ఆయనయినా ఒక మోస్తరు పెద్ద షాపుకి యజమాని. అంతే.”

“నా పాత్ర” అనను నేను. అదొక డాంబికంగా కనబడుతుంది నాకు. అందులోనూ దుర్గ వట్టి అమాయకురాలు.

“ఇదే నా పెద్ద ఆర్థిక విజయం” అన్నారు అంది దుర్గ. ఆమెకి అతిశయం లేదుగాని ఉన్నట్టు మాట్లాడుతుంది.

నేను నా దృక్కోణాన్ని వివరించేను. ఇతను పెద్ద పెద్ద కోరికలు లేనివాడూ, బ్రాహ్మణుడూ, వేదాంతీ, న్యాయంగా కష్టపడి సంపాదిద్దామనుకున్నవాడూ, పరిమితి పెట్టుకున్నవాడూ....”

నా వైపు జాలిగా చూసింది దుర్గ- నేనే అంత అమాయకుడినైనట్టు. “విశ్వదాతలాటి వాడందురూ.”

“అంతపేరూ రాలేదు. పైగా చివరికి కొడుకులు చేసిన అప్పుల రూపంలో బీదరికం నోటీసు అందుకుని వెళ్ళిపోయేడు.”

శఠగోపం పెట్టినట్టు డబ్బాతో చిన్నగా మొట్టి కదిలిపోయింది మా శ్రీమతి.

పెన్ను తీసుకున్నాను.

* * *

యజ్ఞనారాయణ పుట్టినది చాలా చిన్న గ్రామంలోట. ఆనాటి చిన్న గ్రామాల్ని ఊహించడం చాలా కష్టం. సందడి వుండదు ఆపేక్షలెక్కువ. సమష్టి కుటుంబాల్లో వుండేవనిపిస్తుంది.

ఎనిమిదో తరగతీ, హయ్యరుగ్రేడు ట్రెయినింగూ పూర్తిచేసి, ఆ ఊళ్ళోనే ఉపాధ్యాయుడై క్రమేపీ ఆ ఇద్దరు మేస్టర్లుండే బడికి ప్రధానోపాధ్యాయుడయ్యేడు యజ్ఞనారాయణ. తెనుగు వైద్యం చేస్తూ వుండేవాడు. కార్యాలూ కథలూ చేయించడం కూడా వుంది. ఆ పనుల్లో ఆయనకి ఆ ఊళ్ళో పోటీలేదు-లేక ఆనాటి మాటల్లో చెప్పాలంటే, సహకారంగా మరొకరు లేరు. ఆయన జీతం పది రూపాయిలుట. వస్తురూపంలో గ్రామస్థుల నించి వచ్చినంత వచ్చేది.

పెళ్ళయింది.

పిల్లలు.

నలుగురు మొగపిల్లలు. ముగ్గురాడపిల్లలు.

చదువులు.

పట్నం కాపరం.

ఇల్లు చూసి భార్యనీ, పిల్లల్నీ పట్నం పంపించేడు.

మొగపిల్లలు ఒక్కొక్కరే అందుకొస్తున్నారు.

ఉద్యోగపు చివరి రోజులలో ఏ ఆడపిల్లనో దగ్గర వుంచుకుని వండుకుని తిని గడిపేడు యజ్ఞనారాయణ.

రిటైరయేడు.

పట్నంలోనే స్థిరపడిపోదలచి పల్లెటూళ్ళోని ఇంటిని ఏభై రూపాయిలకి అమ్మి పట్నం వచ్చేశాడు.

* * *

“మనవేఁనా కొనుక్కున్నాం కాదండీ. ఒక నెల ఇంటద్దె పోస్తే వొచ్చేసేది.”

మళ్ళీ ఆగిపోయింది కలం.

ఎప్పుడో ఓసారి వచ్చి “టీ ఇదుగోనండీ” అంటే మధ్యలో డిస్టర్బు చేశావన్నాను. అప్పటినించీ టీ తెచ్చినప్పుడు డిస్టర్బుచేసి ఊరికే నించుంటుంది మా ఇల్లాలు.

ఇప్పుడూ అదే జరిగింది. తలెత్తిచూస్తే పువ్వులూ, లతలూ ఉన్న గాజుగ్లాసులో టీతో కనబడింది దుర్గ.

టీ తాగుతూ ఉంటే ఊరుకోక “ఇంకా మీ ఆర్థిక విజయం మొదలవలేదా?” అనడిగింది.

నేను కొంచెం నవ్వుతూ అన్నాను. “రెండు వందల ఏభై రూపాయల పెట్టుబడితో అతనొక వ్యాపారం ప్రారంభించినట్టు రాయాలి ఇంక. నాలుగు రూపాయల అద్దెలో బజారులో ఒక కొట్టు అద్దెకి తీసుకుంటాడు. పుస్తకాలూ, కలాలూ, పెన్సిళ్ళూ మొదలయినవీ విస్తళ్ళూ, పిప్పరమెంట్లూ మొదలయినవీ అమ్ముతాడు. ఆయన కొట్టు మీద కూర్చుని అమ్మకాలు చూడడం, కొడుకులు ఉద్యోగాలు చేసుకుంటూ వ్యాపారంలో సాయపడుతూ ఉండడం గురించి కూడా రాయాలి. ఇక్కడ, ఆ కొడుకులకి ఉండే మునపటి రోజుల పితృభక్తి తలుచుకుంటే ఉత్తేజం కలుగుతూంది ఓ పక్కనుంచి. అలాగే యావత్తు కుటుంబం మీదా ఆయనకి ఉండే అభిమానం తలుచుకున్నానూ.”

ఖాళీ టీ గ్లాసు కిందపెడుతూ మృతుడి ఇంట్లో ఊహాలో నేను విన్న చిన్న ఉదంతం చెప్పేను.

“రాత్రి షాపుకట్టి షాపులోని గ్లాసు లైటుతో మొగవాళ్ళు ఇంటికొచ్చేసరికి

ఒకవ్యక్తి ఆర్థిక విజయాన్ని చిత్రించదలిస్తే ఆ వ్యక్తి చరిత్రకూడా పరిశీలించాలి. ఆర్థిక వైఫల్యాన్ని చెప్పవలసి వస్తే........

— రుద్రాభట్ల నరసింగరావు

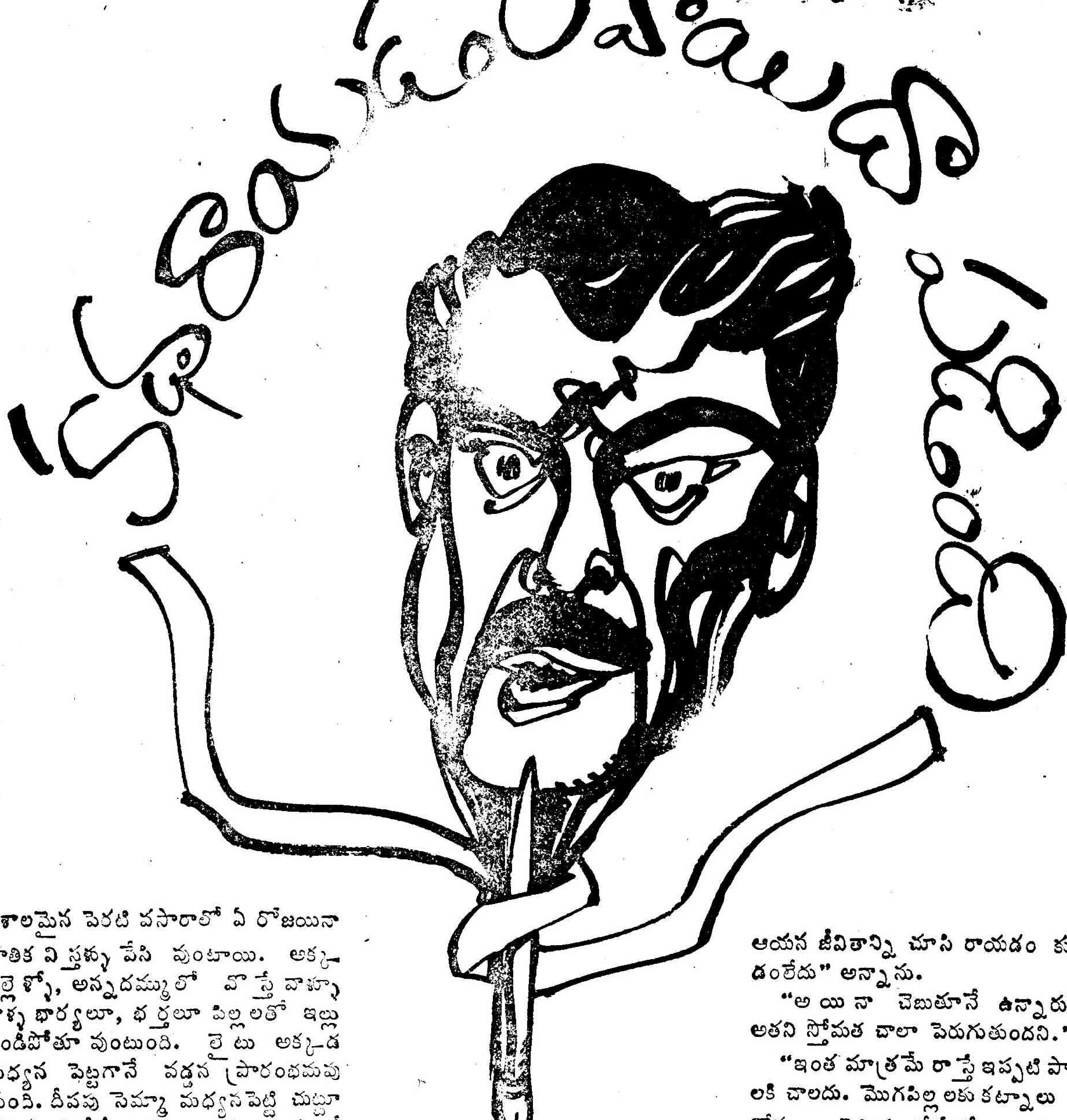

విశాలమైన పెరటి వసారాలో ఏ రోజయినా పాతిక విస్తళ్ళు వేసి వుంటాయి. అక్కచెల్లెళ్ళో, అన్నదమ్ములో వొస్తే వాళ్ళూ వాళ్ళ భార్యలూ, భర్తలూ పిల్లలతో ఇల్లు నిండిపోతూ వుంటుంది. లైటు అక్కడ మధ్యన పెట్టగానే వడ్డన ప్రారంభమవుతుంది. దీపపు సెమ్మా మధ్యన పెట్టి చుట్టూ చేరి భజన చేసే భక్తుల బృందంలా సంతోషంగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ భోజనాలు కానిస్తారు అందరూ-"

నవ్వుతున్నది దుర్గ.

"ఇక్కడ నేను, బంధువులంతా ఒక్కఊళ్ళోనే కలిసి వుండడం, తరుచు ఎంతో అభిమానంగా ఇతని ఇంట్లో కలుసుకోవడంపట్ల ఆనందంతో తబ్బిబ్బు పడుతున్నాను."

మాటకడ్డొచ్చి "అవును మరి. మీకు మీ వా-రు లేరు, నాకు మా వా-రు లేరు" అంది దుర్గ.

ఎప్పుడు పోతేనేం, మా ఇద్దరికీ తల్లిదండ్రులు లేరు. పెళ్ళి చూపులలో ఈ వర్గ పక్షపాతం నామీద చాలా పని చేసింది. ఆ మాటే నేనెప్పుడయినా అల్లరికి అంటే "నిజమే సుమండీ, నాకూ అప్పుడు మీమీద చాలా జాలి వేసింది" అంటుంది దుర్గ. కొంటెగానయినా కాదు, పాపం. నిజంగానే ఇలాటివి కొంటెగా అనడానికి వీలుందని తెలియని అమాయకత్వం ఆమెది.

"మన జీవితాలు మన ఆలోచనలమీద ప్రభావం చూపించే మాట నిజమే. కాగా నేను చూడదలుచుకున్న కోణంనించి ఆయన జీవితాన్ని చూసి రాయడం కుదరడంలేదు" అన్నాను.

"అయినా చెబుతూనే ఉన్నారుగదా అతని స్తోమత చాలా పెరుగుతుందని."

"ఇంత మాత్రమే రాస్తే ఇప్పటి పాఠకులకి చాలదు. మొగపిల్లలకు కట్నాలు తీసుకోకుండా పెళ్ళిళ్ళు చేసేడనీ, ఆడపిల్లలకి కట్నాలిచ్చి పెళ్ళిళ్ళు చేసేడనీ రాయడానికి వీలుంది. కాంక్రీటు రాని ఆ రోజుల్లో ఇనప దూలాలు వేయించి, బజారులో మంచి రాతిమేడ కట్టించేడని కూడా రాద్దామనుకుంటున్నాను...."

"హైక్లాసు సానులకి నగలూ అవీ చేయించేడని రాయకూడదుటండీ? ఇది ఏ పత్రికకి పంపుతున్నారింతకీ?"

"అలాటివి ఇతనికి ఉండవు. ఒక గొప్ప అధ్యయన శీలిని దృష్టిలో ఉంచుకుంటున్నాను."

లెంపలు వేసుకుంది దుర్గ "రామరామ." అంటూ-

"మరేలాగు: అంటే మీ వ్యక్తిత్వం స్పష్టంగా తెలిసేలా ఎలా రాస్తారు?" అంది. రచనలో నాకు ఎదురయ్యే [illegible] ప్రశ్న.

"ఆలోచిస్తున్నాను. ఈ కథని మూడు [illegible] ఉంటుంది. [illegible] పాత్రలు [illegible] చూపిస్తాను. కొంచెం [illegible] ఏదైనా పనిఉంటే చూడు [illegible]."

"అలాగే. [illegible]" అంటూ [illegible] వెళ్ళి పోయింది దుర్గ.

[illegible] కొన్ని [illegible] ఏదో [illegible] అవన్నీ [illegible] పట్నంలో [illegible].

* * *

రెండు [illegible]

[illegible] ప్రత్యేకంగా [illegible]

* * *

[illegible] గదిమి.

[illegible]

* * *

[illegible]

* * *

[illegible] ఉత్తరం [illegible] యజ్ఞనారాయణ [illegible]

* * *

వస్తువులు [illegible] ఉపయోగపడే [illegible]. [illegible] చిన్నపిల్లలూ [illegible] దబ్బాలూ, [illegible].

* * *

[illegible] విత్తనాలతో గలగలలాడుతూ ఉండే [illegible] పొడులూ, [illegible].

గంపలతో కూరలు తెచ్చి సట్టింట్లో దిమ్మరించే నౌకరు కుర్రాడు.

* * *

ఒక బల్లమీద అమర్చబడి ఉండే ఆయుర్వేద మందుల సీసాలూ, పొట్లాలూ.

[illegible] తయారుచేస్తున్నందువల్ల ఇంట్లో ఎక్కడ పెడితే అక్కడ కనిపించే [illegible] సీసాలూ, పేపర్లూ, [illegible] పొట్లాలూ, సీసాలూ.

* * *

"ఈ ఊరంతటికీ వైద్యుణ్ణీ, పురోహితుణ్ణి నేను ఒకణ్ణే," అని ఎప్పుడైనా [illegible] కొత్త వారితో చెబుతూ కనిపించే యజ్ఞనారాయణ.

[illegible] పేరు పొందిన వస్తువులకి "[illegible]" అని తెలియజేసే, [illegible] ముందు ఉండే బోర్డు.

* * *

[illegible], కడియాలూ, నానూ, [illegible] [illegible] మాట్లాడుతూ య—

[illegible], బ్రిడ్జిగాజులూ వేసు [illegible], లాకెట్ గొలుసూ, [illegible] తిరిగే మనవరాళ్ళతోనో [illegible] అయనే.

* * *

[illegible] వేసుకుని పొలాలకి [illegible] పలకరిస్తూ—

[illegible] దియలుదేరే మన [illegible]—

* * *

[illegible] తోలుబొమ్మలాటలో, వీధి [illegible]—

[illegible] గుమ్మంలోవున్న నాలుగు [illegible] ఏదో ఒక దానిలో సినిమా [illegible]—

* * *

[illegible] ఇలాటివే కొన్ని రాద్దునుగాని [illegible] మనస్సులో మెదిలే [illegible] ఒత్తిడి ఎక్కువై ఆపు [illegible].

[illegible] ఆయన భౌతిక కాయాన్ని [illegible] ఎప్పుడూ చలా [illegible] మా మిత్రుడు "వెళ్ళి పోతు [illegible]" అంటూ వెక్కి వెక్కి [illegible].

[illegible] కొంచెం వివరంగా మరో [illegible] రాసేను.

[illegible] ఇంకా రాని దుర్గని నేనే పిలవ వలసివచ్చింది.

చేతులు తుడుచుకుంటూ వచ్చింది దుర్గ.

"మీ చిత్రాలో, చోద్యాలో పూర్తి చేశారా?" అనడిగింది.

నేను కాగితాలు ఆవిడకి దాఖలు చేసుకున్నాను.

అన్నీ చదివి "రెండంటూ మూడు రాసేరే?" అంది కొంచెం మెచ్చుకోలుగా.

"ఇంకా చూసేపు కాదు. అనేక చిత్రాలు నా కళ్ళముందు మెదులుతూ ఉంటే ఈ కథ నన్నెంతో [illegible] పెడుతూ వుంది. ఆయన జీవితాన్ని కేవలం రెండు దశలుగా విభజించడం కుదరడంలేదు. షాపు ఆయన పెడనేవున్నా ఆయన కొడుకులు తండ్రికి పూర్తి విశ్రాంతి నిచ్చే దశ గురించి ఆలోచిస్తున్నాను మధ్య [illegible]."

"ఇంకేం వేళపట్టున భోంచేస్తూ ఏ భారత భాగవతాలో చదువుకుని కాలక్షేపం చేస్తున్నట్టు రాస్తే సరిపోతుందిగదా." అంది దుర్గ. ఇది నాకు సలహా ఇవ్వడం కాదు. నా రచనల ప్రభావంతో మాట్లాడడం.

"ఇది అంత సులభం కాదు. ఎప్పుడో, ఒకప్పుడు వృత్తులుగా చేసిన పనులన్నీ ఆయన ఈ దశలో బంధువులకి సహాయాలుగా చెయ్యడం మొదలుపెడతాడు...."

"కొంచెం వివరిస్తారా?" అని [illegible] ప్రయోక్త వినయంతో అడిగింది దుర్గ.

"విను. ఆయన చేసిన పనులు నాలుగు. ఉపాధ్యాయుడిగా. పౌరోహిత్యం, వైద్యం షాపులో అమ్మకం...."

"అవునూ."

"ఊరికే ఉండవలసిన రోజుల్లో బంధువుల పిల్లల్ని చేరదీసి వాళ్ళకి చదువు చెబుతాడు. అది ఆయనకి ఒక ఆధ్యాత్మిక సాధనలాటిది...."

"అర్థమైంది."

"ఏ కూతురి ఇంట్లోనేనా వ్రతాలు జరిగితే ఇతను వెళతాడు. ఏ మనవరాలికో కొడుకో, కూతురో పుడితే బారసాలకి ఇంకొకరిని పిలవనక్కర్లేదు."

"ఓ—హో."

"మా స్నేహితుడి తరం వాళ్ళకి కాక పోయినా అల్లుళ్ళూ, కూతుళ్ళూ మొదలయిన పెద్దవాళ్ళందరికీ ఈయన తెలుగు వైద్యం తప్ప, ఇంకేమీ అక్కరలేదు."

"అబ్బో అయినా పెద్దవాళ్ళు, అల్లుళ్ళూ, కూతుళ్ళూ అంటేనే కొత్తగా వుండి బాగుందిలెండి."

(అలాటి చిన్నతనం పోని పాఠకురాలు దుర్గ.)

"షాపులోని వస్తువులు తలనొప్పి, నోట్‌బుక్కులూ, పెన్నులూ. పెన్సిళ్ళూ ఇంటికొచ్చిన వాళ్ళకి ఇస్తాడు. ఎవరి ఇళ్ళకయినా వెళ్ళినప్పుడు పట్టుకెళ్ళి ఇస్తాడు.

"మీలాంటి తాతగారుండవలసిందండీ" అంది నవ్వుతూ.

ఆమెకి నేను కథకుడిగా కన్నా, మనిషిగా ఎక్కువ కనబడతాను. అందుచేత అలా మాట్లాడుతూంటుంది.

నేను ఆలోచనలో ఉండి ఊరుకున్నాను.

"ఈ పనులు ఆయనని వొదలనట్టే ఆయన చివరిదాకా అంటిపెట్టుకుని వుండేవి ఇంకేమైనా ఉంటాయా?" అనడిగింది దుర్గ. నన్ను ప్రోత్సహించవలసిన సందర్భాలు చక్కగా తెలుసుకుని మాట్లాడుతుంది ఆమె.

"ఊఁ ప్రకృతి జీవనం, చదవడం, దైవభక్తి...."

"అంత ముసలాయనకి ప్రకృతి జీవనం ఖర్మేం?"

"కుదరని జబ్బులేవో వచ్చి ప్రకృతి జీవనానికి దిగుతారు అనుకునే ఇప్పటి కాలపు వాళ్ళందరిలాగే అడిగేవు. ఆరోగ్యపు విలువ మామూలుగా తెలిసి ఆయన జీవితం అంతా సంతోషంగా అనుసరించినది ఎప్పుడో ఆయనకి ఏదో వచ్చి కాదు."

"బాగుంది. ఇంకా ఆయన సాధించినవేమయినా ఉన్నాయా?"

"వస్తున్నా. ఈ కాలంలో యజ్ఞనారాయణ క్రమేపీ మరుగున పడిపోతాడు. కాని ఆయన పేరు అలాగే ఉండిపోతుంది. కొత్త వాళ్ళు ఎవరైనా షాపుకి పనిమీద వస్తే ఆయన పెద్ద కొడుకు విశ్వేశ్వరరావునే యజ్ఞనారాయణగా పొరబడడం తరుచు జరుగుతూ ఉంటుంది. కొడుకులూ, మనవలే వసంతా చూసుకుంటున్న ఈ రోజుల్లో యజ్ఞనారాయణ అండ్ సన్స్, విశ్వేశ్వరరావు అండ్ బ్రదర్స్, అనవలసి ఉన్నప్పటికీ తండ్రిమీద ఉన్న గౌరవం కొద్దీ పేరు మార్చలేదు కొడుకులు. పోతే ఒక కొడుకు హైదరాబాద్ వెళ్ళి దీని బ్రాంచి ఒకటి స్థాపించి దాన్ని పెద్దది చేసి స్వయంగా నిర్వహిస్తాడు. "ఇదంతా ఆయన చలవే. మా నాన్నగారి చేతిలో తల నూనెలూ మొదలయినవి తయారయినట్టే మేమూ తయారయేం" అంటాడతను."

"శుభం. ఇదన్నమాట, ఆయన పైకి వచ్చి పిల్లల్ని పైకి తీసుకొచ్చిన విధానం?"

"ఉండుండు. ఇక్కడే పాఠకులకి ఆయన జీవితపు విషాదాంతం గురించి తెలియజెయ్యవలసిన పరిస్థితి నాకు ఎదురవుతుంది."

"అయ్యో-" అంది కొంచెం పొగడిస్తూ దుర్గ. కరుణ రస ఘట్టాలలో నాకుండే ప్రమ దుర్గ ఎరుగును.

"ఊఁ మరేమిటయిందన్నావు? [illegible] తాయోగాని అప్పులు చాలా పెరుగుతాయి. పోయేనాటికి ఓ పదేళ్ళ ముందుగా ఆయనా స్వంత ఇంట్లోంచి, ఉన్న ఊళ్ళోంచి ఆయన సకుటుంబంగా వెళ్ళిపోవలసి వస్తుంది. అయితే ఆ పెద్ద ప్రాణం అలా వుండగా ఇల్లు అమ్మకూడదని కొడుకులు పట్టుబడతారు. దాంతో మరింత పెరుగుతాయి అప్పులు. అయినా దర్జాగానే తన శరీరం చాలిస్తాడు ఆ వృద్ధుడు."

"మీకూ చాలా సంతోషంగా వుందీ?" అంది దుర్గ అభిమానంగా.

నా ఊహల్లోని ఆ కుటుంబానికి నేను చేసినది ఏమీ లేదు గనక ఈపాటి ప్రశంసకి అర్హుణ్ణి కానన్నట్టు ఊరుకున్నాను.

"ఇంతకీ కొడుకులూ, మనవలకి ఏమీ మిగలదా?"

"వడ్డీతో సహా అప్పులు తీర్చగలిగినా, పేరు మిగులుతుంది" అన్నాను [illegible] నిర్లిప్తంగా.

"మరి వాళ్ళకేదయినా ఆధారం ఉంటుందా?"

"వాళ్ళు గడించిన జీవితానుభవమే వాళ్ళకి ఆధారం."

"సరేగాని ఇవాళ రాసినంత వరకూ అలాఉంచి భోజనానికి లేవండి" అని వంటింట్లోకి దారి తీసింది దుర్గ.

ఇలాంటి సమయాలలో [illegible] అది పావుగంట తక్కువ కాని [illegible].

ఇందాక ఏదో రాసిన మూడో కాగితం తీసి చదివి దానిమీద మరికొంత రాశాను.

* * *

"వెళ్ళిపోతున్నారా తాతగారూ" అంటూ మా స్నేహితుడు ఏడుస్తూంటే ఆ లోకాన్ని విడిచి వెళ్ళిపోయిన ఆ [illegible]యుడి తర్వాత తాము కూడా ఆ ఇల్లూ, ఆ ఊరూ విడిచి వెళ్ళిపోవలసివచ్చి[illegible] అన్న బాధ ఉన్నట్టు తోచి నాకూ కళ్ళు చెమ్మగిల్లేయి....

* * *

వంటింట్లో అప్పడాలు కాలుస్తున్న వాసనకి కలం కన్నా జీర్ణాశయం చురుగ్గా పనిచెయ్యసాగింది.

ఆహా, నేననుకుంటున్నట్టు ఎక్కువ సైజు లేదన్నమాట!

అయితేనేంలే అని మరో కాగితం తీసి కొంచెం నోట్సు రాసేను.

* * *

పెళ్ళి ఆర్థిక వైఫల్యానికి కారణాలు ఏమిటి?

వ్యాపారాభివృద్ధికి కొడుకులు కూడా కావలసినది గనక వాళ్ళ చేతుల్లోకి వ్యాపారం రావడం అవసరం. పెద్ద కుటుంబం కావడం మూలాన ఖర్చులు, దానధర్మాలు, వ్యాపార మర్మాలు తెలియకపోవడం కూడా కారణాలు కావు.

మరి?

ఆ వృద్ధుడి జీవితంలో అతను పెరుగుతున్న రోజుల్లో రూపాయికి ఏ ఎనిమిది [illegible] బియ్యం [illegible]—"

* * *

[illegible] ఇటీవల బజారులో ఒకే రోజున [illegible] కొట్లలోనూ, వేర్వేరు రోజుల్లో [illegible] కొట్లలోనూ చిన్న బియ్యం ధరలన్నీ [illegible] తెప్పిస్తుంటూ అందులో ఏది [illegible] అని ఆలోచిస్తున్న సమయంలో ఎప్పుడొచ్చిందో గాని నా పక్కనే ఉన్న దుర్గ "ఎంతమ్ముతున్నదీ అందరికీ తెలుసు [illegible]" అంది. "ఇంక మీరు భోజనానికి [illegible] కరకరలాడుతున్న అప్పడాలు [illegible]." అని చెప్పింది. మెత్తబడి పోతాయి అని ఆమె ఉద్దేశం.

నా [illegible] భయం వల్లా, చిన్నతనం [illegible] కారణంచేత సహజంగానూ, చిన్న [illegible] కొన్ని అప్పుడప్పుడు [illegible] వెంట వస్తూంటాయి.

నేను భోజనానికి లేచేను.

[illegible], పప్పు, పెరుగుపచ్చడి, [illegible], పెరుగూ, అప్పడాలూ నోరూరించేయి.

దుర్గ ఆరితేరిన గృహిణిలా వండుతుంది [illegible].

భోజనం చేస్తుంటే "రాసుకుంటున్న [illegible] లో లెక్కించేసు," అంది.

[illegible] అది అయిపోయింది. [illegible] చేస్తాను. ధరలు పెరిగి పోతుంటే ప్రజల కొనుగోలు శక్తి క్షీణిం[illegible] అనే ప్రజలకి [illegible] వస్తువులు కొనుక్కునే తాహతు పోవడం వల్ల ఆయన వ్యాపారం దెబ్బతిందీ అని రాయాలి ఇంక" అన్నాను.

"పాపం కథాభాగాలూ. వాక్యభాగాలూ, [illegible] ఇన్ని రకాలుగా రాసేరు గదా. ఇది ఇప్పట్లో పూర్తవుతుందా?" అనడిగింది.

"పూర్తయినప్పుడే అవుతుంది," అన్నాను నాకు దాని విషయంలో అంత ఆత్రుత లేనట్టు. ఆమె బెంగ తీర్చడంలో నేను అనుసరించే పద్ధతి అది.

మరి కొన్నాళ్ళకి పూర్తి చెయ్యగలిగే [illegible]కొంది, అది వేరే సంగతి. ★